

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1 Lausuntopyynnön sisältö

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain muuttamisesta. Esityksessä

ehdotetaan alkoholilakia muutettavaksi siten, että mahdollistetaan alkoholijuomien toimitus vähittäismyyntipaikasta tilaajalle tai muulle vastaanottajalle.

Esityksessä ehdotetaan, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajavaltvonta turvaten. Samalla alkoholilakiin tehtäisiin eräitä vähäisiä tai teknisiä muutoksia.

Esityksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten hyvinvoinnin ja vapauden lisääntymiselle.

2 Poliisihallituksen lausunnossa erityisesti huomioituja esityksen perusteluissa esiin tuotuja seikkoja

Esityksessä todetaan mm. seuraavaa:

Lakiesityksen myötä Valvira ja aluehallintovirastot valvoisivat myös alkoholijuomien toimituksia. Viranomaisille säädettäisiin oikeus valvoa toimituksia

koeostoilla. Lakiesitys lisäisi merkittävästi alkoholiviranomaisten valvottavien kohteiden määrää ja kasvattaisi näin tarvetta alkoholiviranomaisten

valvonnan resursseille.

Laissa säädettäisiin lisäksi alkoholijuomien toimitusluvan edellytyksistä ja lupaehtoista. Alkoholijuomien luovuttaminen olisi sallittua vain kello 9 ja 21

välillä. Alkoholiyhtiöstä hankitun alkoholijuoman luovuttaminen olisi kuitenkin sallittu vain alkoholiyhtiön vähittäismyyntiaikojen mukaisesti. Alkoholijuoman ostaja sekä vastaanottaja olisivat velvollisia todistamaan ikänsä joka kerta ostaessaan tai vastaanottaessaan alkoholia. Jos alkoholijuoman osto tapahtuisi etäyhteyden välityksellä, olisi alkoholijuoman ostaja velvollinen todistamaan ikänsä vahvan sähköisen tunnistautumisen avulla. Alkoholijuomia ei saisi toimittaa terveydenhuollon toimintayksikköön eikä päihdehuollon yksikköön. Alkoholijuomaa ei myöskään saisi toimittaa varhaiskasvatuksen järjestämipaikkaan, esi- tai perusopetuksen järjestämipaikkaan tai lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämipaikkaan aikana, jolloin ne ovat lasten ja nuorten käytössä.

Siitä, vaikuttaako alkoholijuomien toimitus alkoholinkulutuksen kokonaisuudessaan yksilö- tai yhteiskuntatasolla, ei esityksen mukaan ole suoraa tutkimustietoa.

Alkoholi on yleisin vaikuttava tekijä väkivallan, onnettomuuksien ja tapaturmien taustalla. Alkoholin käyttö ja erityisesti humalahakuinen juominen lisäävät riskiä sekä syyllistyä väkivaltarikokseen että joutua sen uhriksi. Lakiesitys voisi lisätä järjestyshäiriöitä sekä rikoksia ja näin poliisin tehtäviä.

Esityksen seurauksena alkoholin toimitus olisi mahdollista myös paikkoihin, joissa alkoholin nauttiminen olisi kiellettyä. Järjestyslain (612/2003) 4 §:n

mukaan päihdyttävän aineen nauttiminen on kiellettyä yleisellä paikalla taajamassa, rajavartiolaissa (578/2005) tarkoitetulla rajanylityspaikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa pykälän 2 momentin poikkeuksin.

Alkoholi on lisäksi merkittävä lähisuhdeväkivallan taustatekijä. Mikäli esitys lisäisi alkoholikäyttöä erityisesti kotiolosuhteissa, myös riskin koskien lähisuhdeväkivallan lisääntymistä voidaan arvioida kasvavan. Lähisuhdeväkivallasta kärsivät naiset miehiä useammin. Lähisuhdeväkivallan tekijä on

päihtynyt vajaan puolella väkivaltatilanteista ja alkoholisidonnaisen lähisuhdeväkivallan seuraukset ovat usein vakavampia kuin ei-alkoholisidonnaisen.

Suomessa alkoholin kulutustason muutokset ovat yhteydessä väkivaltarikollisuuden kehitykseen, joten esitys ei ainakaan ole omiaan vähentämään

alkoholisidonnaista lähisuhde- tai muuta väkivaltaa.

3 Poliisihallituksen lausunto perusteluineen

Kuten esityksessäkin todetaan, on jopa todennäköistä, että esityksen mukaiset muutokset aiheuttaisivat poliisille lisää työtä mm. järjestyshäiriöiden

ja kotihälytystehtävien muodossa.

Esityksessä todetaan myös, että erityisesti joidenkin yksilöiden tai yhteisöjen kohdalla lakiesityksen vaikutukset voivat olla merkittäviä. Tätä esityksen huomiota ei voi ohittaa kevyesti myöskään poliisitoiminnan näkökulmasta.

Esityksen mukaan alkoholin toimittaminen julkiselle paikalle esimerkiksi puistoon, olisi mahdollista. Alkoholin nauttiminen näillä julkisilla paikoilla on

kuitenkin järjestyslain mukaan tietyin poikkeuksin kielletty. Todennäköistä olisi, että päihtyneet henkilöt tulisivat tilaamaan alkoholia julkisille paikoille

joka varmuudella lisäisi järjestyshäiriöitä. Koska alkoholi on kiinteästi yhteydessä järjestyshäiriöihin, tulisi sen kuljetuksen salliminen julkisille paikoille erityisesti taajamissa vaikuttamaan myös kansalaisten turvallisuuden tunteeseen negatiivisesti. Alkoholijuomien kuljetus ja myynti julkisille paikoille tulisi Poliisihallituksen näkemyksen mukaan olla yksiselitteisesti kiellettyä, erityisesti taajama-alueilla.

Lisäksi tulisi säätää siitä, että alkoholin oston ja sen toimittamisen välissä tulisi olla vähintäänkin useiden tuntien ajanjakso, jolla vältyttäisiin tilanteilta, joissa on tarkoitus saada nopeasti lisää nautittavaa esimerkiksi ulkosalla puistossa tapahtuvaan ajanviettoon.

35 §:ssä säädetään, että alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulee tarvittaessa todennettavasti tarkastaa vastaanottajan ikä. Sana tarvittaessa

tulisi poistaa, koska toimittajan tulee etämyynnin yhteydessä, alkoholia toimittaessaan, varmistua vastaanottajan henkilöllisyydestä ikärajavallvonnan

vuoksi. Toimitettavien alkoholijuomien vastaanottajan ikä sekä humalatila tulisi pystyä selvittämään, eikä tähän suunniteltu koulutus kuljetusta toimittaville

henkilöille todennäköisesti riittäisi varmistamaan lainkohdan tarkoitusta ja sen noudattamista. Näiden asioiden selvittäminen esimerkiksi kauppojen

kassoille on tälläkin hetkellä ongelmallista. Kuinka alkoholin toimittaja pystyisi esim. vastaanottajan kotiovella toteamaan, että alkoholia ei voi luovuttaa vastaanottajan päihtymyksen vuoksi? Kotiväkivaltatilanteisiin liittyy lähes poikkeuksetta päihteet, yleisimpänä juuri alkoholi. Mitä tapahtuu kuljetukselle, jos sitä ei voida vastaanottajan päihtymyksen vuoksi luovuttaa ostajan kotiovella? Näissä tilanteissa väkivallan uhka alkoholin toimittajaa

kohtaan on ilmeinen. Mikäli alkoholi on tuossa vaiheessa jo maksettu, kenen omaisuutta se on, ja mihin tämä kuljetus tulisi toimittaa, jos sitä ei vastaanottajalle voi antaa, eikä palauttaminen myyjälle syystä tai toisesta ole mahdollista? Alkoholin palauttaminen on kuljetusta toimittavan henkilön näkökulmasta todennäköisesti vähintäänkin hankalaa, eikä se varmasti puolla sitä, että alkoholi jätetään luovuttamatta vastaanottajalle, vaikka laki näin

edellyttäisikin.

Toimiluvan saamisen edellytykset ovat esityksessä varsin matalat. Alkoholin toimittaminen ja etämyynti saattaa mahdollistaa järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan. Toiminnan tehokas valvonta edellyttää viranomaisilta merkittäviä resursseja. Toimiluvan myöntämisen (ja peruuttamisen) ehtoja tulisi tarkastella myös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kautta.

37 §:ssä säädetään esim. julkishallinnon tai yrityksen oikeudesta kieltää alkoholin toimittaminen hallinnoimaansa tilaan tai alueelle. Yksityisellä henkilöllä ei kuitenkaan ole tällaista oikeutta. Mahdollistaisiko tämä tilanteen, jossa jokamiehenoikeuksin liikutaan jonkun kiinteistön alueella ja tilataan sinne alkoholia toimitettavaksi illanviettoon luonnon keskellä? Alkoholia voisi myös mitä ilmeisimmin tilata toisen henkilön osoitteeseen ilman tilan haltijan tai omistajan suostumusta, koska tätä ei ole erikseen laissa mainittu. Eli tulisi säätää ainakin siitä, että alkoholin tilaamiseen on oltava täysi-ikäisen tilan haltijan suostumus. Tämänkin vuoksi olisi selkeintä säätää siitä, ettei alkoholia voi tilata julkiselle paikalle.

37 §:ssä ei myöskään mainita esim. vankiloita, jossa alkoholin nauttiminen ja hallussapito on tietysti erikseen kielletty. Olisi johdonmukaista, että alkoholijuomaa ei saisi toimittaa sellaiseen paikkaan, jossa sitä ei myöskään saa nauttia tai pitää hallussaan. Voimassa olevassa alkoholilaisissa säädetään poliisin oikeudesta kieltää vähittäismyynti, jos paikalla on järjestyshäiriöitä. Uudessa laissa ei ole tähän 67 §:ssä säädettyyn kohtaan muutosta. Lainsäädännössä tulisi huolehtia siitä, että poliisilla, tai muulla viranomaisella, olisi oikeus kieltää alkoholin toimittaminen tilapäisesti alueelle, jossa on esimerkiksi järjestyshäiriöitä.

62 §:ssä säädetään koeostosta. Tästä on säädetty useammassa laissa mm. kuluttajaviranomaisten osalta ja nyt vireillä on arpajaislain uudistus, jossa ehdotetaan samantyylistä toimivaltuutta. Pykälässä oikeus koeostoon säädettäisiin sekä valvovalle viranomaiselle, että täysi-ikäiselle vapaaehtoiselle. Esityksessä ei ole pohdittu sitä, että jos koeostossa ostettaisiin väkevää alkoholijuomaa, jota saisi myydä ja luovuttaa vain 20-vuotiaalle eikä

henkilöllisyyttä tarkistettaisiin, niin alkoholin myynyt tai luovuttanut / kuljettanut voisi syyllistyä asiassa rikokseen. Vaikka kyse olisi alkoholilain hallinnollisesta valvonnasta, niin asia voisi johtaa rikosprosessiin, jossa jouduttaisiin arvioimaan sitä, onko tässä (sinänsä sakkojutussa) ollut rikosprovokaatiota. Jos koeosto halutaan säilyttää lainsäädännössä, niin ehkä parempi tapa olisi määritellä vapaaehtoinen ostaja niin, että tämä on alkoholin hankkimiseen oikeutetussa iässä.

4 Kokonaisuus

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi.

Esitetyillä lakimuutoksilla olisi merkittäviä seuraamuksia poliisin näkökulmasta. Sekä julkisen paikan, että yksityisten paikkojen häiriöt todennäköisesti lisääntyisivät helpommin saatavilla olevan alkoholin vuoksi. On epätodennäköistä, että toiminnassa mukana olevien koulutuksella esitetyt lakimuutokset saataisiin toimimaan niin, että alkoholin toimittaminen olisi kaikkien siihen liittyvien yksityiskohtien ja alkoholilain perimmäisen tarkoituksen

näkökulmasta asianmukaista.

Poliisihallituksen näkökulmasta erityisen tärkeää on, että alkoholijuomien kuljetus ja myynti julkisille paikoille, erityisesti taajama-alueilla, olisi kiellettyä.

Lisäksi Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esitystä tulisi muuttaa myös siten, että alkoholin toimittamista rajattaisiin niin, että ostohetken ja toimitushetken välissä tulisi olla vähintään joidenkin tuntien mittainen ajanjakso. Tällä yksinkertaisella muutoksella, välittömän toimituksen kiellolla, estettäisiin huomattava määrä mahdollisia häiriötilanteita.

Nyt esitetyn kaltaisena lakimuutos ei ole poliisin näkökulmasta toteuttamiskelpoinen, vaan tulisi aiheuttamaan mittavan määrän lisätehtäviä poliisille

erilaisten häiriöiden muodossa.

Korhonen Tuomo
Poliisihallitus - Poliisitoimintayksikkö